

فصلنامه خانواده‌درمانی کاربردی

نقش سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی بر شادمانی و جلوگیری از فروپاشی خانواده

دانشجوی دکتری گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
استاد گروه جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
دانشیار گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

بتول حسن زاده موروثی ^{id}

مهرداد نوابخش* ^{id}

عبدالرضا ادهمی ^{id}

دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۲۶ | پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۱۳ | ایمیل نویسنده مسئول: mehrdad_navabakhsh@yahoo.com

فصلنامه علمی پژوهشی
خانواده‌درمانی کاربردی

شاپا (الکترونیکی) ۲۴۳۰-۲۷۱۷
<http://Aftj.ir>

دوره ۴ | شماره ۴ پیاپی ۱۸ | ۴۸۹-۵۰۴
پاییز ۱۴۰۲

نوع مقاله: پژوهشی

به این مقاله به شکل زیر استناد کنید:
درون متن:

(ادهمی و همکاران، ۱۴۰۲)

در فهرست منابع:

حسن زاده موروثی، بتول، و نوابخش، مهرداد،
نوابخش، و ادهمی، عبدالرضا. (۱۴۰۲). نقش
سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی بر شادمانی
و جلوگیری از فروپاشی خانواده. *خانواده
درمانی کاربردی*. ۴(۴)، ۴۸۹-۵۰۴.

چکیده

هدف: پژوهش با هدف تحلیلی بر رابطه سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی با شادمانی و نقش سرمایه اجتماعی در جلوگیری از فروپاشی خانواده انجام شده است. **روش پژوهش:** پژوهش حاضر از لحاظ روش، پیمایشی است. جامعه آماری، جمعیت ۲۰ ساله و بالاتر در شهر کرمان می‌باشد. انتخاب نمونه تحقیق طبق فرمول کوکران برابر با ۴۰۰ نفر برآورد شده است. ابزار پژوهش جهت گردآوری داده‌ها، شامل پرسشنامه کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی (۱۹۸۹)، پرسشنامه شادمانی آکسفورد (۱۹۸۹) و پرسشنامه سرمایه اجتماعی (پاتنام ۱۹۹۳) اجرا شده است. چارچوب نظری تحقیق با تلفیق رویکرد توسعه انسانی براساس شرح گریفین و مک کنلی و نظریات پاتنام، کلمن، استون، هارپر، فوکویاما در خصوص سرمایه اجتماعی همراه می‌باشد. **یافته‌ها:** نتایج تحقیق حاکی از آن است که رابطه بین کیفیت زندگی و شادمانی معنادار نمی‌باشد اما سرمایه اجتماعی دارای تأثیری مستقیم و مثبت بر شادمانی است که این تأثیر برابر با: ۰/۱۵۵ است. با افزایش سرمایه اجتماعی، میزان شادمانی افراد نیز افزایش می‌یابد این رابطه، رابطه‌ای بسیار قوی است. **نتیجه‌گیری:** همه انسان‌ها می‌خواهند که شاد باشند اما ساختارهای یک جامعه باعث می‌شود که گاهی شادی شان با یأس‌ها و ناامیدی‌ها توأم شود. افرادی چون فوکویاما به ارتباط میان میزان بروز مشکلات اجتماعی و سرمایه اجتماعی اشاره‌ای مستقیم دارد از نظر فوکویاما آمار بروز مسائلی چون فروپاشی خانواده و خودکشی و امثال آن نشانه‌ای از کمبود میزان سرمایه اجتماعی در افراد درگیر در این مسائل است.

کلیدواژه‌ها: سرمایه اجتماعی، شادمانی، فروپاشی خانواده، کیفیت زندگی.

مقدمه

احساس شادمانی یکی از مهم‌ترین هیجانات خوشایند و مثبت در انسان است، زیرا احساس شادمانی فعالیت‌های مفید انسانی را برمی‌انگیزد، خلاقیت را تقویت می‌کند، روابط اجتماعی را تسهیل می‌کند، مشارکت سیاسی- اجتماعی را رونق می‌بخشد، موجبات حفظ سلامتی عاطفی، روانی، جسمی و امیدواری را فراهم می‌کند (آل یاسین، ۱۳۸۰). احساس امنیت، آرامش و قدرت تصمیم‌گیری را در افراد تقویت می‌کند (مایرز، ۲۰۰۰) و احساس نزدیکی به دیگران (علاقه مندی)، احساس دوست داشتن، احساس اعتماد و کیفیت تعامل با دیگران را موجب می‌شود (آرگایل، ۲۰۰۴). پیامدهای این هیجان چنان در جامعه بارز و آشکاراست که مزلو، یکی از نظریه پردازان مشهور در حوزه روابط انسانی، مؤلفه اصلی انسان‌هایی که در راستای خودشکوفایی، کمال و توانمندی‌های خویش تلاش می‌کنند، احساس شادی آنان می‌داند (طاهریان، ۱۳۷۹ به نقل از ربانی ۱۳۹۰) مفهوم سرمایه اجتماعی به دلیل ماهیت و محتوایی که دارد تقریباً با تمامی موضوعات و مسائل مطرح در حوزه انسانی و اجتماعی ارتباط پیدا می‌کند (چلبی و مبارکی، ۱۳۸۴) بررسی تئوری‌های موجود و بهره‌گیری از مبانی نظری نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی، وضعیت عملکرد اجتماعی، وضعیت سلامت فیزیکی و روانشناختی، نیازها و آرزوهای فرد بر احساس فرد و ارزیابی فرد از زندگی شخصی اش موثر است. می‌توان گفت سرمایه اجتماعی پایین در خانواده باعث اختلال رابطه‌ای می‌شود و اختلال رابطه‌ای خود نیز منجر به انزوای اجتماعی، یأس، احساس عجز و انفعال‌گرایی و در نتیجه آسیب‌های اجتماعی می‌شود (چلبی، ۱۳۷۵). سرمایه اجتماعی را معمولاً مجموعه‌ای منظم از هنجارهای نظم بخش اجتماعی خوانده‌اند که اعضای گروهی که همکاری و تعاون میان آن‌ها وجود دارد در آن سهیم‌اند. بدین ترتیب، سرمایه اجتماعی به نحوی متناظر با نظم اجتماعی است. افزایش آن تقویت نظم و کاهش آن حاکی از وجود انحرافات اجتماعی، فروپاشی خانواده، جرم و جنایت، مصرف مواد مخدر، خودکشی و امثال آن است. بنابراین چنان چه سرمایه اجتماعی به معنی وجود هنجارهای رفتاری مبتنی بر تشریک مساعی باشد، کج رفتاری‌های اجتماعی نیز نشانه فقدان سرمایه اجتماعی است. در ابتدا کیفیت زندگی تنها با بهبود وضعیت مادی (از قبیل میزان درآمد، تحصیلات، سلامتی جسمی، مسکن) ارزیابی می‌شد اما به مرور زمان روانشناسان و متخصصان سلامت اعلام کردند که ملاک اصلی برای داشتن کیفیت زندگی مطلوب، تنها برخورداری از امکانات مادی نیست، بلکه این حالت بیشتر بستگی به احساس رضایت و برداشت ذهنی و روانی از مفهوم کار، اشتغال و مسکن دارد (مسائلی، ۱۳۹۲). از طرف دیگر شادی، رضایت از زندگی ما را به سوی مفهوم احساس شادمانی راهنمایی می‌کند چرا که از نظر بسیاری از پژوهشگران رضایت از زندگی یکی از مؤلفه‌های اصلی تشکیل دهنده احساس شادمانی است (کجباف، ۱۳۹۰). امروزه خانواده ایرانی با چالش‌هایی روبروست، از جمله تغییر نقش و جایگاه زنان، کاهش میزان ازدواج، افزایش میزان طلاق، تغییر نگاه به نقش همسر، تغییر مرکزیت تصمیم‌گیری در خانواده و امثال آن که به مجموعه‌ای از مسائل پیچیده انجامیده و سرمایه اجتماعی خانواده‌ها را تحت الشعاع قرار داده است. تغییرات نهاد خانواده در جامعه ایران به دلیل نفوذ پیامدهای مدرنیته، نگرانی‌هایی را برای کارشناسان در این حوزه بوجود آورده است. مهم‌ترین دلیل این وضعیت، تحولات و دگرگونی‌هایی است که به مرور زمان، در تمامی ابعاد و زوایای ساختی-کارکردی خانواده و

بالاخص در سرمایه اجتماعی خانواده ایرانی ایجاد گردیده است. بی تردید دامنه از هم پاشی نهاد خانواده می‌تواند به گسترش آسیب‌های اجتماعی منجر شود. در تحقیق پیش رو تلاش شده است تا نقش سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در احساس شادمانی و جلوگیری از فروپاشی خانواده را بررسی کند. مطالعات گوناگونی در زمینه سرمایه اجتماعی و شادمانی انجام شده است که به نتایج برخی از این مطالعات پرداخته می‌شود:

پژوهش جعفروند و فتحی (۱۳۹۴) با عنوان تحلیلی بر رابطه سرمایه اجتماعی و شادی در زندگی دانشجویی (دانشجویان واحد علوم و تحقیقات تهران) صورت گرفته است. یافته‌ها نشان داده است شادمانی و سرمایه اجتماعی دانشجویان به ترتیب (۵۵٪) و (۶۳٪) در سطح خوب ارزیابی شد. در نتیجه رابطه سرمایه اجتماعی و شادی مورد تأیید قرار گرفت. دانشجویانی که از سطح سرمایه اجتماعی بالاتری برخوردار بودند به نسبت شادتر از دانشجویانی که سطح سرمایه اجتماعی پایین تری داشتند. فضای اجتماعی ایجاد شده بین دانشجویان که در آن روابط اجتماعی جدیدی در محیط جدید شکل گرفته که کنش‌های متقابل دانشجویی در این محیط باعث با نشاط تر شدن دانشجویان شده است.

پژوهش خوش فر و همکاران (۱۳۹۲) با عنوان تأثیر سرمایه اجتماعی بر شادی جوانان شهر بابلسر صورت گرفته است. یافته‌های حاصل از ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهند بین سرمایه اجتماعی و ابعاد آن باشدادی جوانان همبستگی مستقیم وجود دارد، اما بیشترین همبستگی شادی با ارتباط اجتماعی و کمترین همبستگی آن با مشارکت رسمی است. نتایج این پژوهش حاکی از آن است در مجموع، از میان سه بعد سرمایه اجتماعی و ارتباط اجتماعی و اعتماد اجتماعی و از میان متغیرهای زمینه‌ای، پایگاه اقتصادی اجتماعی، ۲۵ درصد از پراکنش متغیر وابسته شادی را تبیین میکنند. پژوهش براتی و یزدانپناه شاه آبادی (۱۳۹۰) سنجش سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در شهر و بخصوص سطح محلات شهری است. نتایج کلی بررسی، که با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون به دست آمده، نشان دهنده ارتباط معنی دار و قابل قبول این دو مفهوم در سطح شهر پردیس است.

پروین و دیگران (۱۳۹۱) پژوهشی با عنوان عوامل جامعه شناختی موثر در طلاق عاطفی در بین خانواده‌های تهرانی انجام دادند. فرض نظری این پژوهش این است که برهم خوردن تعادل ساختار خانواده و تغییر در کارکردهای قوام بخش آن زمینه ساز طلاق عاطفی می‌باشد. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که متغیرهای نظم درون خانواده، ساختار قدرت خانواده و سرمایه اجتماعی درون خانواده بیشترین رابطه معنادار با میزان طلاق عاطفی را دارند. از یافته‌های تحقیق استنباط می‌شود که هر گاه تعادل ساختار خانواده تحت تاثیر شرایط درونی و بیرونی بر هم می‌خورد، کارکردهای قوام دهنده ساختار خانواده تحت تاثیر سرمایه اجتماعی درون خانواده، نظم درون خانواده، ساختار قدرت با چالش مواجه می‌شود که می‌تواند زمینه ساز طلاق عاطفی باشد.

بیگی (۱۳۸۱) جهت دریافت مدرک کارشناسی ارشد، پژوهشی با عنوان بررسی عوامل موثر بر طلاق در شهرستان سقز با تاکید بر سرمایه اجتماعی انجام داده است که به این نتایج دست یافته است که کاهش همکاری مثل تماس با گروه خویشاوندی، دوستی و... باعث کاهش سرمایه اجتماعی در خانواده و سرانجام باعث عدم تحکیم بنیان خانواده و فروپاشی آن می‌شود. اعتماد از عناصر مهم سرمایه اجتماعی می‌باشد، به

طوری‌که هر اندازه میزان اعتماد بیشتر باشد از آسیب‌های درون نهاد خانواده که منجر به از هم پاشیدن آن می‌شود، جلوگیری خواهد شد.

آناند و همکارانش (۲۰۱۱) در بررسی رابطه همبستگی اجتماعی و شادمانی در آرژانتین به این نکته اشاره دارد درآمد و متغیرهای اقتصادی-اجتماعی بر شادمانی تأثیرگذارند. دیگر نتایج تحقیق حاکی از آن است که یکدلی، ارزش خود، اهداف شخصی، امنیت، استرس از جمله متغیرهای تأثیرگذار بر رضایت از زندگی هستند و رضایت از زندگی نیز تأثیر بسزایی بر شادی افراد به جای می‌گذارد؛ یعنی این تأثیر غیر مستقیم است. روسلان و همکاران (۲۰۱۰) در رابطه سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی به این نتیجه رسیدند که دو متغیر کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی با یکدیگر ارتباط داشته و بر روی یکدیگر تأثیر مثبت می‌گذارند. چانگ (۲۰۰۹) در بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و شادی در تایوان به این نتیجه می‌رسد که از میان مؤلفه‌های تشکیل دهنده سرمایه اجتماعی، مشارکت اجتماعی دارای تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر احساس شادمانی است. در واقع طبق نتایج تحقیق ایشان مشارکت داشتن در سازمان‌های داوطلبانه، حضور در اجتماعات و اعتماد از جمله مهم‌ترین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی هستند که بر روی احساس شادی ذهنی تأثیرگذارند. بارتولینی و دیگران (۲۰۰۸) به نقش سرمایه اجتماعی در ایجاد شادمانی در آمریکا توجه می‌کنند و نتایج تحقیق ایشان حاکی از آن است که چند شاخص از سرمایه اجتماعی (مشارکت اجتماعی و شبکه‌ها) به طور معناداری با شادی رابطه دارند. کوهلی و همکاران (۲۰۰۵)، به نقل از کوستانزا و همکاران، (۲۰۰۷) در بررسی خود، کیفیت زندگی را احساس کلی از بهبودی شامل مواردی همچون شادی و رضایت از زندگی، تلقی کرده‌اند.

در جهت تبیین علمی رابطه سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی با احساس شادمانی دست به تلفیق رویکردهای علمی زده شده است: بهره‌مندی از نیازهای اساسی شناخته شده‌ای مانند تغذیه، خدمات بهداشتی، خدمات آموزشی و سرپناه که پیش نیازهای سایر جنبه‌های زندگی هستند، اولویت اصلی هر دولتی باید باشد (استوارت، ۱۹۹۶) در رویکرد توسعه انسانی^۱ که در ابتدا از سوی دفتر برنامه توسعه سازمان ملل^۲ به کار گرفته شده است اعتقاد بر این است که «مردم ثروت واقعی یک کشور هستند و هدف عمده توسعه باید ایجاد محیطی مناسب و مستعد برای مردم به منظور برخورداری از یک زندگی طولانی توأم با سلامتی است. از این رو توسعه انسانی، فرآیند غنابخشیدن به گزینش‌های مردم است و اساسی‌ترین عوامل آن بهره‌مندی از زندگی طولانی و سالم، آموزش و یادگیری و برخورداری از استانداردهای مناسب زندگی و همچنین عواملی نظیر آزادی، تامین حقوق انسانی و عزت نفس را شامل می‌شود» (برنامه توسعه سازمان ملل، ۱۹۹۰). گریفین و مک کنلی (۱۹۹۶) مزیت‌های توسعه انسانی را ایفای نقش مستقیم در کیفیت زندگی مردم، توجه به فرصت‌های برابر برای افراد جامعه، بهبود توزیع دستاوردهای توسعه، ایجاد ارتباط بین انواع مختلف سرمایه‌گذاری (سرمایه‌های مادی، طبیعی و انسانی) می‌داند. هر کس بر اساس کیفیت زندگی خود می‌تواند شبکه‌های گسترده ارتباطی با دیگران را حمایت نموده یا از آن سرباز زند. در این زمینه اعتماد عمومی نقش بارزی را برعهده دارد. اعتماد می‌تواند سبب جلب مشارکت‌های

1. Human Development Approach

2. United Nation Development Program

مردمی شود. حال آنکه مشارکت و اعتماد از جمله مؤلفه‌های اساسی سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی به گونه‌های مختلف توسط پژوهشگران متفاوت تعریف شده است. به عنوان مثال پاتنام (۲۰۰۰)، کلمن (۱۹۸۸)، استون (۲۰۱۱) و هارپر (۲۰۱۱) تعاریف مختلفی ارائه دادند و در این تعاریف به مفاهیم مشترکی بر می‌خوریم که در نظریه پردازی سرمایه اجتماعی از آن استفاده می‌شود. برخی از این مفاهیم عبارتند از: مشارکت در شبکه‌ها، بده بستان بین افراد، اعتماد، هنجارهای اجتماعی، استفاده از منابع مشترک، کنشگرایی. با جمع بندی نظرات ابراز شده می‌توان سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از شبکه‌ها، هنجارها، ارزشها و درکی دانست که همکاری درون گروه‌ها و بین گروه‌ها را در جهت کسب منافع متقابل، تسهیل می‌کند. این سرمایه را غالباً با نرخ مشارکت افراد در زندگی جمعی و وجود عامل اعتماد در بین آنان بیان می‌کنند. به نظر کلمن، سرمایه اجتماعی به طور خاصی از طریق پیوندهای نخستین مثل خویشاوندی بروز می‌کند. وی بیان می‌کند که ریشه‌های موثرترین اشکال سرمایه اجتماعی به روابط ایجاد شده در دوران کودکی بر می‌گردد (کلمن، ۱۹۹۱) بنابراین، کلمن بر این باور است که سرمایه اجتماعی به واسطه فرآیندهایی که پیوندهای خویشاوندی را از بین می‌برند، از جمله طلاق و جدایی یا مهاجرت، تضعیف می‌شود. وقتی که خانواده‌ها شبکه‌های فعلی خویشاوندی، دوستی و سایر تماسهای خود را کنار می‌گذارند، ارزش سرمایه اجتماعی شان کاهش پیدا می‌کند (فیلد، ۲۰۱۳) فوکویاما برای محاسبه سرمایه اجتماعی از متغیرهایی چون شعاع اعتماد و شعاع بی‌اعتمادی بهره می‌برد وی معتقد است برای محاسبه سرمایه اجتماعی باید به میزان انسجام این گروه‌ها توجه کرد. از نظر فوکویاما خانواده مهم‌ترین سرمایه اجتماعی و عامل اصلی انباشت و انتقال آن است. خانواده از طریق تعاملاتش با نظام‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و مذهبی نه تنها منابع موجود برای اعضایش را افزایش می‌دهد، بلکه به سرمایه اجتماعی موجود برای افزایش کالاها و خدمات عمومی کمک می‌کند. او رابطه مستقیم بین فروپاشی خانواده و افزایش آمار جنایت‌ها، کاهش اعتماد اجتماعی، کاهش اعتماد به نفس، افت تحصیلی فرزندان، افزایش آمار طلاق، میزان توسعه یافتگی اقتصادی و بالاخره زوال جامعه مدنی را مطرح می‌کند (اختر محقی، ۱۳۸۵ به نقل از اسحاقی و دیگران، ۱۳۹۱). طبق نظریه یادگیری، شادمانی در یک فرآیند یادگیری در عرصه اجتماعی ظهور می‌یابد. در این نظریه یادگیری، تغییرات کم و بیش دائمی رفتار است که به واسطه تقویت و تمرین بوجود می‌آید. در این اثنا آلبرت باندورا، تاکید ویژه‌ای بر نقش یادگیری مشاهده‌ای دارد. وی مدعی است که اکثر رفتارهای انسان از طریق مشاهده و در خلال فرایند الگوسازی بدست می‌آید. از نظر ایشان رفتارهای پیشرفته‌ای مانند سخن گفتن و همچنین رفتارهای زنجیره‌ای مانند راندن یک خودرو، بی‌تردید به الگو نیاز دارد (سلیمی و داوری، ۱۳۸۰). پس شادمانی نیز می‌تواند دارای الگویی باشد که در یک فرآیند تأثیرپذیر از عرصه یا محیط اجتماعی حاصل می‌شود، عرصه‌ای که از یک طرف تحت تأثیر الگوهای مشارکتی، اعتمادساز و شبکه‌ای (سرمایه اجتماعی) است و از طرف دیگر تحت تأثیر کیفیت رفع نیازهای انسانی توسط دولت است. این تأثیرات در یک فرایند کنش متقابل (نظریه کنش متقابل نمادین) در فرد تجلی می‌یابد (زند، ۱۳۸۲).

بر اساس چارچوب نظری، فرضیات زیر مطرح شده است:

۱. بین کیفیت زندگی و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین وضعیت خانوادگی و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود دارد.

۳. بین سرمایه اجتماعی و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود دارد.
۴. بین کیفیت زندگی شغلی، کیفیت زندگی و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود دارد.
۵. بین طبقه اجتماعی-اقتصادی و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود دارد.

روش پژوهش

یکی از مراحل انجام تحقیق انتخاب روش تحقیق است. روش تحقیق فرآیند نظام مند و هدف دار برای پاسخ به سئوالات تحقیق می‌باشد. در حقیقت موضوع، اهداف، ماهیت اطلاعات اسناد و مدارک تعیین کننده‌های اصلی روش تحقیق می‌باشند. پس از این که موضوع انتخاب شده و سؤال اصلی تحقیق مشخص و اهداف آن تعیین شد، باید روش تحقیق مناسب جهت پاسخ برای رسیدن به اهداف انتخاب شود اگر این کار به خوبی و درستی انجام نگیرد، نتیجه و اعتبار تحقیق زیر سؤال می‌رود. روش تحقیق مورد استفاده در این مطالعه، روش پیمایش می‌باشد. پیمایش، روشی در تحقیق اجتماعی است که فراتر از یک تکنیک خاص درگردآوری اطلاعات است و معمول ترین شکل تحقیق است که در آن اعضای جامعه آماری به پرسش‌هایی در مورد موضوع مورد مطالعه محقق پاسخ می‌دهند. آن‌ها این کار را از طریق پرکردن پرسشنامه‌ای که در اختیار آن‌ها قرار می‌گیرد و یا شفاهاً از طریق مصاحبه انجام می‌دهند. جامعه آماری تحقیق شامل تمامی افراد ۲۰ ساله و بالاتر شهر کرمان می‌باشد که در هریک از مناطق پنج گانه شهرداری کرمان ساکن هستند. روش نمونه گیری ترکیبی از شیوه نمونه گیری سیستماتیک، خوشه‌ای و طبقه‌ای متناسب با سن و جنس استفاده شده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار کامپیوتری *SPSS 21* استفاده شده است؛ و پردازش اطلاعات دو قسمت عمده دارد: آمار توصیفی، آمار استنباطی. در سطح توصیفی از جدول فراوانی، درصد ستونی و ترسیم نمودار و در سطح استنباطی از آزمون *t*، ضریب همبستگی پیرسون، ضریب تعین و رگرسیون چند متغیره استفاده شده است.

تکنیک اصلی پژوهش حاضر، استفاده از پرسشنامه می‌باشد. حجم نمونه براساس فرمول کوکران، ۳۸۴ نفر برآورده شده است، اما تعداد ۴۰۰ پرسشنامه بین افراد تقسیم شده است. در این تحقیق جهت ارزیابی اعتبار از اعتبار سازه استفاده شده است. برای سنجش پایایی تحقیق از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. ضریب آلفای کرونباخ برای متغیر احساس شادمانی (۰/۷۰۷) و متغیر کیفیت زندگی (۰/۸۴۱) و متغیر سرمایه اجتماعی (۰/۸۲۳) گزارش شده است. نمره متغیرها از طریق محاسبه جمع نمره‌های همه سوال‌های پرسشنامه هر متغیر حاصل شده است و برای توصیف این متغیر نمرات آن به سه رده کم، متوسط و زیاد تقسیم گردید. این تقسیم بندی براساس نظریه هایر (۲۰۰۶) می‌باشد که برای رده بندی متغیرهایی که بر اساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای اندازه گیری می‌شوند، دسته کم، متوسط و زیاد ذکر کرده است. همچنین بر اساس روش دلفی و اسنایدر متغیرها به سه دسته تقسیم می‌شوند.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه شادمانی: برای اندازه گیری احساس شادمانی از پرسشنامه شادمانی آکسفورد استفاده شده است که در قالب ۲۹ سؤال مطرح شده است. از نظر وینهوون (۱۹۸۸) شادمانی به قضاوت فرد از درجه یا میزان مطلوبیت کیفیت کل زندگی اطلاق می‌گردد. شادمانی به این معناست که فرد چقدر زندگی خود

را دوست دارد. تعریف شادمانی به گونه‌ای است که آن را نمی‌توان به معنای نبودن غم هاو ناامیدی‌ها و افسردگی‌ها دانست. چراکه درزندگی هرکسی لحظاتی وجود دارد که درآن لحظات او غمگین است، یا حوادثی در زندگی باعث شده است تا او گهگاه احساس افسردگی نیز داشته باشد. شاید هیچ کسی را در دنیا نتوان سراغ گرفت که هرگز افسرده نبوده است. چرا که افسردگی نیز جزئی از زندگی است و زندگی هیچ انسانی در این کره خاکی بدون دردها و اندوه‌ها نخواهد بود. زمانی که صحبت از احساس شادمانی می‌شود در واقع اشاره به روحیه‌ای در افراد است که این روحیه سبب می‌شود تا شخص در زندگیش احساس سرزندگی و خوشحالی داشته باشد؛ و نسبت لحظاتی که او در زندگیش شاد است از لحظاتی که غمگین است بسیار بیشتر باشد (هزارجریبی، ۱۳۸۹).

۲. پرسشنامه کیفیت زندگی: برای سنجش کیفیت زندگی از پرسشنامه کیفیت زندگی استفاده شده است که سنجش کیفیت زندگی فرد در دو هفته اخیر مورد استفاده قرار می‌گیرد، سازنده آن سازمان بهداشت جهانی با همکاری ۱۵ مرکز بین‌المللی سال ۱۹۸۹ است، تعداد سوالات، ۲۴ سوال در قالب ۴ حیطه که دو سوال اول به هیچ یک از حیطه‌ها تعلق ندارد و وضعیت سلامت و کیفیت زندگی را به شکل کلی مورد ارزیابی قرار می‌دهند؛ بنابراین پرسشنامه در مجموع ۲۶ سوال دارد که شامل این حیطه هاست: حیطه سلامت جسمانی، حیطه روانشناختی، حیطه روابط اجتماعی، حیطه محیط زندگی. در تعریفی که (ویور، ۲۰۰۱) ارائه داده و مورد قبول بسیاری از صاحب نظران می‌باشد کیفیت زندگی برداشت هر شخص از وضعیت سلامت خود و میزان رضایت از این وضع، همچنین کیفیت زندگی به عنوان احساس فرد از سلامت، رضایت یا عدم رضایت از زندگی، سرور و شادمانی یا ناخشنودی و نظایر آن است.

۳. پرسشنامه سرمایه اجتماعی: برای اندازه گیری سرمایه اجتماعی، از گویه‌هایی شامل حمایت (کمک مالی، اقتصادی از طرف دوستان و فامیل و به دوستان و فامیل و هیئت‌های مذهبی)، مشارکت (در انجمن‌ها، انتخابات شوراهای، هیئت‌های مذهبی و فعالیت‌های جمعی)، اعتماد (به خانواده و دوستان، مسئولان جامعه و دیگر شهروندان) روابط و معاشرت (با دوستان، فامیل، اقوام دیگر و افرادی با مذاهب دیگر) استفاده شده است. سرمایه اجتماعی درون گروهی: برای اندازه گیری این سرمایه اجتماعی از گویه‌هایی در قالب اعتماد بین شخصی، اعتماد نهادی استفاده شده است. سرمایه اجتماعی برون گروهی: برای اندازه گیری این سرمایه اجتماعی از گویه‌هایی در قالب مشارکت غیررسمی خیریه‌ای، مذهبی، شبکه‌های اجتماعی استفاده شده است. سرمایه اجتماعی ارتباطی: برای سنجش این متغیر از ۶ گویه در قالب روابط با دیگران استفاده شده است. سرمایه اجتماعی چیزی است که در روابط یا شبکه‌های خود با دیگر افراد داریم که شامل مجموعه‌ای از شبکه‌ها، هنجارها، ارزشها و درکی دانست که همکاری درون گروه‌ها و بین گروه‌ها را در جهت کسب منافع متقابل، تسهیل می‌کند. این سرمایه را غالباً با نرخ مشارکت افراد در زندگی جمعی و وجود عامل اعتماد در بین آنان بیان می‌کنند. سرمایه اجتماعی با آگاهی، نگرانی درباره دیگران و مسائل عمومی، مشارکت در مسائل عمومی، انسجام و همبستگی گروهی و همکاری ارتباط دارد. به بیان ساده تر می‌توان گفت که کنشگران در ارتباط خود با دیگران، به گونه‌ای رفتار می‌کنند که با انجام کاری برای دیگری، تعهدی را در او برانگیزند که در مواقع سختی و نیاز بتوانند از

دیگری استفاده کرده تا به مقاصد خود برسند. بنا به نظر پاتنام، سرمایه اجتماعی شامل دو نوع سرمایه می‌شود، یکی سرمایه اجتماعی درون گروهی و دیگری سرمایه اجتماعی برون گروهی است.

شیوه اجرا. مبانی روش شناختی، به معنای بیان علمی شیوه جمع آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل علمی آن‌ها است که در نهایت، ارائه گزارش دستاوردها را به دنبال دارد. اجزاء و عناصر تشکیل دهنده مبانی روش شناسی را می‌توان، بدین صورت ذکر کرد: مباحث روش، مباحث مربوط به جامعه مورد بررسی، مباحث مربوط به جمع آوری داده‌ها، ابزارهای علمی و عملیاتی. هر روشی را که محقق انتخاب کند، مباحث مربوط به جامعه مورد بررسی، جمع آوری داده‌ها و ابزارهای علمی و عملیاتی تحقیقش، متفاوت خواهد شد. پژوهش حاضر از نوع توصیفی-تبیینی است؛ به عبارت دیگر، محقق در این گونه تحقیقات سعی دارد تا آنچه هست یا وضعیت موجود را بدون هیچ گونه دخالت یا استنتاج ذهنی گزارش دهد و نتایج عینی از واقعیت بگیرد و با توجه به نتایج حاصل از تحقیق به تبیین موضوع بپردازد. سطح مطالعه پژوهش حاضر از ژرفانگر به پهنانگر می‌باشد. بدین ترتیب که با اتکا به نظریه‌های جامعه‌شناسی چارچوب نظری مورد نیاز تحقیق، انتخاب و پس از آن، مطالعات میدانی به صورت پهنانگر جهت جمع آوری اطلاعات انجام شد.

یافته‌ها

بنابر نتایج به دست آمده از حجم نمونه تحقیق (۴۸/۵ درصد) پاسخگویان مرد، (۵۱/۵ درصد) پاسخگویان زن بوده‌اند. بیشترین درصد تعلق به پاسخگویانی که بین ۳۰ تا ۴۰ سال (۴۷/۵٪) و کمترین درصد تعلق به پاسخگویانی که بیشتر از ۵۰ سال (۶/۳٪) سن داشته‌اند. بیشترین درصد تعلق به پاسخگویانی که متأهل و کمترین درصد مربوط به کسانی که مطلقه بوده‌اند (۲/۸٪). ۷۲/۵ درصد پاسخگویان شاغل و ۲۷/۵ درصد پاسخگویان بدون شغل بوده‌اند.

جدول ۱. توزیع فراوانی و آماره‌های توصیفی وضعیت متغیرهای پژوهش

متغیر	مقدار رتبه‌ای	فراوانی	فراوانی درصد
احساس شادمانی	کم	۹۹	۲۴/۸
	متوسط	۲۶۴	۶۶/۰
	زیاد	۳۷	۹/۳
کیفیت زندگی	کم	۸	۲/۰
	متوسط	۳۳۱	۸۲/۸
	زیاد	۶۱	۱۵/۳
سرمایه اجتماعی	کم	۸	۱/۳
	متوسط	۱۸۷	۴۶/۸
	زیاد	۲۰۸	۵۲/۰

در خصوص توصیف وضعیت احساس شادمانی ۹۹ نفر (۲۴/۸ درصد) احساس شادمانی کم، ۲۶۴ نفر (۶۶ درصد) احساس شادمانی متوسط و ۳۷ نفر (۹/۳ درصد) احساس شادمانی زیاد داشتند و در خصوص وضعیت کیفیت زندگی، ۸ نفر (۲ درصد) کیفیت زندگی بسیار نامناسب، ۳۳۱ نفر (۸۲/۸ درصد) کیفیت زندگی در حد متوسط و ۶۱ نفر (۱۵/۳ درصد) کیفیت زندگی عالی داشتند. در خصوص سرمایه اجتماعی، ۸ نفر (۱/۳ درصد) سرمایه اجتماعی کم، ۱۸۷ نفر (۴۶/۸ درصد) سرمایه اجتماعی متوسط و ۲۰۸ نفر (۵۲ درصد) سرمایه اجتماعی زیاد داشتند. برای توصیف متغیر طبقه اجتماعی - اقتصادی نمرات آن به سه رده کم (نمره کمتر ۹)، متوسط (نمره بین ۹ تا ۱۲/۱) و زیاد (نمره ۱۲/۱ و بیشتر از آن) تقسیم شده است. با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها طبقه اجتماعی اقتصادی ۱۳/۱ درصد پاسخگویان کم، ۷۳/۶۴ درصد متوسط و ۱۳/۵ درصد زیاد بوده است.

جدول ۲. ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل و احساس شادمانی

متغیر	r	n	P
کیفیت زندگی	۰/۰۹۶	۴۰۰	۰/۰۵۶
سرمایه اجتماعی	۰/۲۷۷	۴۰۰	۰/۰۰۱

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که: فرضیه اول: بین کیفیت زندگی و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود دارد. نتایج نشان می‌دهد که بین کیفیت زندگی و احساس شادمانی رابطه معناداری وجود ندارد ($p > 0/05$). در مقابل، بین سرمایه اجتماعی با احساس شادمانی رابطه معنادار وجود دارد ($p < 0/01$).

جدول ۳. تحلیل واریانس مدل رگرسیون بین کیفیت زندگی، سرمایه اجتماعی با

میزان احساس شادمانی

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	R	R^2_{adj}	مقدار F	p
رگرسیون	۴۸۷۷/۱۳	۳	۱۶۲۵/۷۱	۰/۳۳۸	۰/۱۰۸	۱۷/۰۷	۰/۰۰۱
باقی مانده	۳۷۷۰۵/۱۵	۳۹۶	۹۵/۲۱۵				
جمع	۴۲۵۸۲/۲۹	۳۹۹	-				

همچنین با توجه به p - مقدار محاسبه شده در آزمون ضرایب مدل رگرسیون، H_0^2 ، H_0^3 در سطح $0/05$ رد می‌شود، اما H_01 در سطح $0/05$ رد نمی‌شود. یعنی بین کیفیت زندگی، سرمایه اجتماعی با میزان احساس شادمانی رابطه خطی معنی‌داری وجود دارد. ضریب همبستگی $r = 0/338$ می‌باشد که نشان دهنده رابطه بین کیفیت زندگی، سرمایه اجتماعی با میزان احساس شادمانی می‌باشد و با توجه به اینکه سطح معنی‌داری $0/001$ و کوچکتر از سطح $\alpha = 0/05$ است؛ بنابراین این رابطه معنی‌دار می‌باشد. با توجه به اینکه مقدار R^2_{adj} (تعدیل شده R^2)، برابر با $0/108$ می‌باشد، پس کلیه متغیرهای وارد شده در این مدل $0/108$ میزان احساس شادمانی افراد را تبیین می‌کنند.

جدول ۴. ضرایب مدل رگرسیون بین کیفیت زندگی، سرمایه اجتماعی با میزان احساس شادمانی

متغیر	برآورد B	خطای معیار	برآورد استاندارد β	مقدار t	P
ثابت	۶۹/۲۲۸	۴/۷۲۳	-	۱۴/۶۵۷	۰/۰۰۱
کیفیت زندگی	-۰/۰۳۴	۰/۰۳۳	-۰/۰۵۵	-۱/۰۳۸	۰/۳۰
سرمایه اجتماعی	۰/۱۰۹	۰/۰۴۴	۰/۱۵۵	۲/۴۶۶	۰/۰۱۴

با توجه به مقدار β سرمایه اجتماعی می‌توان برابر با ۰/۱۵۵ میزان احساس شادمانی آن‌ها را پیش بینی کرد، اما از طریق کیفیت زندگی نمی‌توان بطور معنی داری میزان احساس شادمانی افراد را پیش بینی کرد چون معنی داری آن بیش از ۰/۰۵ می‌باشد و مهم ترین پیش بینی کننده میزان احساس شادمانی افراد سرمایه اجتماعی می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

شادمانی یکی از هیجانات اساسی بشر و از ضروریات زندگی در دوران مدرن است و به دلیل تأثیرات عمده‌ای که بر مجموعه زندگی انسان دارد همیشه ذهن انسان را به خود مشغول کرده است. انسان بانشاط، انسانی کارا، مبتکر، مولد و سازنده است و همین اعمال مثبت به سلامت فیزیکی و روانی او کمک شایانی می‌کند. امروزه بسیاری از ملل درصدد ایجاد یک جامعه سالم و بانشاط هستند؛ زیرا احساس شادمانی انسانها را برای زندگی بهتر و بازدهی بیشتر آماده می‌کند. مادامی که افراد احساس شادمانی کنند، همواره در خدمت به شهر و جامعه اهتمام بیشتری می‌ورزند. کیفیت زندگی به تأمین سلامتی و شادکامی در افراد و بهره‌مندی آن‌ها از یک زندگی سالم کمک می‌کند. همه انسانها می‌خواهند که شاد باشند اما ساختارهای یک جامعه باعث می‌شود که گاهی شادی شان با یأس‌ها و ناامیدی‌ها توأم شود. ارتباط میان مشکلات اجتماعی و ضعف سرمایه اجتماعی در آرای افرادی چون فوکویاما مورد تاکید است و به ارتباط میان میزان بروز مشکلات اجتماعی و سرمایه اجتماعی اشاره‌ای مستقیم دارد از نظر فوکویاما آمار بروز مسائلی چون فروپاشی خانواده و خودکشی و امثال آن نشانه‌ای از کمبود میزان سرمایه اجتماعی در افراد درگیر در این مسائل است. در این پژوهش رابطه متغیرهای گوناگونی از جمله کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی (به عنوان متغیرهای مستقل)، وضعیت خانوادگی، کیفیت زندگی شغلی (بعنوان متغیرهای واسطه) بر احساس شادمانی (متغیر وابسته) مورد سنجش قرار گرفته است. حجم نمونه تحقیق (۴۸/۵ درصد) پاسخگویان مرد، (۵۱/۵ درصد) پاسخگویان زن بوده‌اند. نتایج آزمون فرضیات حاکی از آن است که فرضیه اول تحقیق مبتنی بر رابطه مستقیم بین کیفیت زندگی و احساس شادمانی مورد تأیید قرار نگرفته است؛ اما نتایج رابطه مستقیم و مثبت بین متغیرهایی از جمله: وضعیت خانوادگی، سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی شغلی و احساس شادمانی است. با ورود این متغیرها به معادله رگرسیونی چند متغیره، نتایج حاکی از تأثیر علی متغیر سرمایه اجتماعی بر احساس شادمانی است. سرمایه اجتماعی کیفیت و چگونگی عضویت فرد در گروهها و انجمن‌های داوطلبانه را از یک طرف نشان می‌دهد و از طرف

دیگر نشان دهنده میزان اعتماد فرد به دیگران تحت عنوان اعتماد عمومی، اعتماد به نهادها و سازمانهای گوناگون با عنوان اعتماد نهادی و شامل اعتماد به اعضای خانواده و میزان صمیمیت بین این اعضا در اعتماد بین شخصی بین ایشان است. مشارکتهای اجتماعی تحت تأثیر مستقیم متغیر اعتماد شکل می‌گیرند و اعتماد قادر است وضعیت مشارکت افراد را به وضعیتی فعالانه و یا منفعلانه تغییر شکل دهد. در این اثنا شبکه‌های ارتباطی شخص با دیگران تحت عنوان شبکه‌های اجتماعی نیز شکل می‌گیرد و هماهنگی ارزشی بین ارزشهای فرد و دیگران (عموم مردم و دولت) سبب گسترش و محدودیت ارتباطات شبکه‌ای خواهد شد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میزان عضویت، اعتماد به دیگران در کنار شبکه‌های اجتماعی و ارتباطی نقش مهمی در تبیین شادمانی افراد دارد. تحقیق حاضر نشان داد که بین سرمایه اجتماعی و شادمانی رابطه وجود دارد لذا این یافته با یافته جعفروند و فتحی (۱۳۹۴) و یافته‌های پژوهش‌های ذیل هماهنگ است. پژوهش خوش فر و همکاران (۱۳۹۰) با عنوان تأثیر سرمایه اجتماعی بر شادی جوانان شهر بابل صورت گرفته است. یافته‌های حاصل از ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهند بین سرمایه اجتماعی و ابعاد آن شادمانی جوانان همبستگی مستقیم وجود دارد. در پژوهش براتی و یزدان پناه شاه آبادی (۱۳۹۰)، سنجش سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در شهر و به خصوص سطح محلات شهری است. نتایج کلی بررسی که با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون به دست آمده، نشان دهنده ارتباط معنی دار و قابل قبول این دو مفهوم در سطح شهر پردیس است. روسلان و همکاران (۲۰۱۰) به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که دو متغیر کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی با یکدیگر ارتباط داشته و بر روی یکدیگر تأثیر مثبت می‌گذارند. ریکوئنتا (۲۰۰۲) در بررسی رابطه سرمایه اجتماعی، کیفیت زندگی و رضایت شغلی، دریافت افرادی که سرمایه اجتماعی بالایی داشتند از کیفیت زندگی بالاتری نیز برخوردار بودند. نیلسون و همکاران (۲۰۰۶) دریافتند افراد با سرمایه اجتماعی کم از کیفیت زندگی پایینی برخوردار هستند. سرمایه اجتماعی باعث فراهم آوردن شبکه حمایت برای اعضای خانواده می‌شود و فقدان و فرسایش آن معضلات عدیده‌ای را گریبان گیر خانواده و جامعه خواهد نمود. اعتماد به عنوان یکی از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی تسهیل کننده مبادلات در فضای اجتماعی است که هزینه مذاکرات و مبادلات اجتماعی را به حداقل می‌رساند و برای حل مسائل مربوط به نظم اجتماعی نقش تعیین کننده دارد. کاکس یکی از نظریه پردازان سرمایه اجتماعی که بر عامل اعتماد به عنوان شاخص سرمایه اجتماعی تأکید دارد معتقد است در صورتی که میان افراد و اجتماعات، اعتماد حاکم باشد، روابط میان اعضای خانواده، دوستان، خویشاوندان، همسایگان نیز به صورت موثری پی ریزی خواهد شد و افراد بر مبنای اعتماد به یکدیگر به عنوان ابزاری که تسهیل کننده روابط اجتماعی است به صورت مسالمت آمیز کنار یکدیگر حضور خواهند یافت در غیر این صورت بی اعتمادی زمینه ساز کاهش روابط اجتماعی و بروز رفتارهای ضد اجتماعی، فروپاشی خانواده و امثال آن را فراهم خواهد کرد. کیفیت زندگی در بُعد جمعی آن بر ثبات و پایداری محیط فیزیکی و اجتماعی، منابع اجتماعی درون گروه‌ها و جوامعی که در آن زندگی می‌کنند شامل انسجام مدنی، همکوشی و یکپارچگی، روابط شبکه‌های گسترده و پیوندهای موقتی در تمامی سطوح جامعه، هنجارها و ارزش‌هایی اعم از اعتماد، نوع دوستی و رفتار دگرخواهانه، انصاف، عدالت اجتماعی و برابری طلبی تأکید دارد. جنبه‌گیری برخی از گروه‌های جامعه مورد بررسی در پاسخ به پرسش‌ها، زمان بر بودن پرسشنامه‌ها و به دنبال آن

همکاری نکردن پاسخگویان، عدم پاسخگویی به بعضی از سؤالات پرسشنامه از محدودیت‌ها و موانع پژوهش بود. راستون (۱۹۹۵)، به نقل از گالوی، (۲۰۰۵) کیفیت زندگی را دارای پنج بخش می‌داند که شامل زندگی طبیعی، خوشحالی، موفقیت در دستیابی به اهداف شخصی، سودمندبودن برای جامعه و ظرفیت طبیعی است. گرای و همکاران (۲۰۰۸) طی یک مطالعه به این نتیجه رسیدند که درآمد، بار سنگین بدهکاری، احساس فقر نسبی در مقایسه با همسایه‌ها، دسترسی به آموزش رسمی و سلامت جسمانی از عوامل پیش بین شادکامی است. پیشنهادهای راهبردی را می‌توان متذکر شد افزایش رفاه ذهنی شامل لذت جویی، رضایتمندی، هدفداری در زندگی و رشد شخصی. رشد و شکوفایی در مسیر سعادت و دگرخواهی. مشارکت در سطح گسترده‌ای از فعالیت‌های اجتماعی. در زمینه کیفیت زندگی شغلی، افزایش حقوق، سازماندهی در محل‌های سازمانی دلخواه، نزدیک بودن محل خدمت نزدیک محل زندگی. افزایش امکانات و خدمات رفاهی برای جامعه. ارتقای سطح معیشت با ارائه تسهیلات برگزاری کارگاههای آموزشی ارتقای کیفیت زندگی و مولفه‌های آن در مقابله با افسردگی و جهت افزایش شادمانی.

موازین اخلاقی

ملاحظات اخلاقی در پژوهش با جلب رضایت آگاهانه شرکت کنندگان رعایت شده است؛ همچنین به افراد درباره محرمانه بودن نتایج اطمینان داده شد.

سپاسگزاری

از همه شرکت کنندگان در پژوهش و همه کسانی که در اجرای این پژوهش همکاری داشتند؛ تشکر و قدردانی می‌شود.

مشارکت نویسندگان

در تدوین این مقاله همه نویسندگان در طراحی، روش شناسی، مفهوم سازی، گردآوری و تحلیل داده‌ها، پیش نویس، ویراستاری و نهایی سازی نقش یکسانی داشتند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

- آرکایل، مایکل. (۱۳۸۳). روان شناسی شادی. ترجمه فاطمه بهرامی و دیگران. اصفهان: انتشارات جهاد دانشگاهی. (تاریخ انتشار اثر به زبان اصلی، ۱۹۲۵).
- آل یاسین، میترا. (۱۳۸۰). شادی و نشاط در محیط مدرسه. تربیت، ۱: ۱۴-۱.

براتی، ناصر، و یزدان پناه، محمدرضا. (۱۳۹۰). بررسی ارتباط مفهومی سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی. جامعه پژوهی فرهنگی، ۲: ۲۵-۴۹.

بیگی، پروانه. (۱۳۸۱). بررسی عوامل موثر بر طلاق در شهرستان سقز با تاکید بر سرمایه اجتماعی. پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته مددکاری اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبائی.

پروین، ستار، داودی، مریم، و محمدی، فریبرز. (۱۳۹۱). عوامل جامعه شناختی مؤثر در طلاق عاطفی در بین خانواده‌های تهرانی. شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده، ۱۴ (۵۶): ۱۵۳-۱۲۰.

جعفروند، فرشاد، و فتحی، سروش. (۱۳۹۴). تحلیلی بر رابطه سرمایه اجتماعی و شادی در زندگی دانشجویی (دانشجویان واحد علوم و تحقیقات تهران). مطالعات توسعه اجتماعی ایران، ۷ (۳): ۹۵-۸۱.

چلبی، مسعود، مبارکی، محمد. (۱۳۸۴). تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطوح خرد و کلان. جامعه شناسی ایران، ۶ (۲): ۳-۴۴.

چلبی، مسعود. (۱۳۷۵). جامعه شناسی نظم: تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی. تهران: انتشارات نی.

خوشفر، غلامرضا، جانعلیزاده، حیدر، اکبرزاده، فاطمه، دهقانی، حمید. (۱۳۹۲). تأثیر سرمایه اجتماعی بر شادی جوانان شهر بابلسر. رفاه اجتماعی: ۱۳ (۵۱): ۳۱۳-۲۸۳.

خواجه نوری، بیژن، پرنیان، لیلا، و همت، صغری. (۱۳۹۳). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی و هویت اجتماعی (مطالعه موردی: جوانان شهر بندرعباس). مطالعات ملی: ۱۵ (۱): ۱۲۰-۹۵.

خواجه نوری، بیژن، ریاحی، زهرا، و مساوات، سید ابراهیم. (۱۳۹۰). رابطه میزان دینداری با کیفیت زندگی جوانان. مطالعات فرهنگ - ارتباطات (نامه پژوهش فرهنگی سابق): ۱۲ (۱۴): ۱۵۷-۱۲۸.

ربانی، علی، ربانی، رسول، و گنجی، محمد. (۱۳۹۰). رویکردی جامعه شناختی به احساس شادمانی سرپرستان خانوار در شهر اصفهان. مسائل اجتماعی ایران: ۲ (۱): ۴۰-۵۲.

زندگی، سارا. (۱۳۸۲). بررسی مقایسه‌ای کیفیت زندگی در افراد مبتلا به افسردگی یا گروه شاهد. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم پزشکی، دانشگاه اصفهان.

سلیمی، علی، و داوری، محمد. (۱۳۸۰). جامعه شناسی کجروی. قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه.

غفاری، غلامرضا، امید، رضا. (۱۳۹۰). کیفیت زندگی شاخص توسعه اجتماعی. تهران: انتشارات شیرازه.

کجیاف، محمد باقر، آقایی، اصغر، و محمودی، عفت. (۱۳۹۰). بررسی تاثیر آموزش شادکامی بر کیفیت زندگی زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر کاشان. خانواده پژوهی: ۷ (۲۵): ۸۱-۶۹.

گریفین-کیث، مک، و کنلی، تری. (۱۳۷۵). تحقق استراتژی توسعه انسانی. ترجمه غلامرضا خواجه پور. تهران: موسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی.

مسائلی، نسرين، خیرآبادی، غلامرضا، افشار، حمید، مرآئی، محمدرضا، دقاق‌زاده، حامد، و روح‌افزا، حمیدرضا. (۱۳۹۲). بررسی ارتباط کیفیت زندگی و شدت علائم در بیماران مبتلا به سندرم روده تحریک پذیر. تحقیقات علوم رفتاری: ۱۱ (۱): ۳۹-۴۵.

هزارجریبی، جعفر، و صفری شالی، رضا. (۱۳۸۹). بررسی مفهوم شادکامی اجتماعی و عوامل موثر بر آن با مطالعه موردی استان مرکزی. برنامه ریزی رفاه توسعه اجتماعی: ۲ (۳): ۷۲-۳۱.

References

- Al-Yasin, M. (2001). Happiness and joy in the school environment. Tarbiat, 1, 1-14. (In Persian)
- Anand, E., & et al. (2011). Measuring welfare. Journal of Public Economic, 95(3-4), 205-215.

- Argyle, M. (2004). *The Psychology of Happiness*. (F. Bahrami, et al. Trans.). Isfahan: Jihad Daneshgahi Publishing. (Original work published 1925). (In Persian)
- Barati, N., & Yazdanpanah, M. (2011). Investigating the conceptual relationship between social capital and quality of life. *Journal of Cultural and Social Studies*, 2, 25-49. (In Persian)
- Beigi, P. (2002). Investigation of effective factors on divorce in the city of Saqqez with an emphasis on social capital. (Master's thesis, Faculty of Social Sciences, Alameh Tabataba'i University). (In Persian)
- Chalabi, M. (1996). *Sociology of order: theoretical analysis of social order*. Tehran: Ney Publication. (In Persian)
- Chalabi, M., & Mobaraky, M. (2005). Analysis of the relationship between social capital and crime at micro and macro levels. *Iranian Journal of Sociology*, 6(2), 3-44. (In Persian)
- Costanza, R., Fisher, B., Ali, S., Beer, C., Bond, L., & et al. (2007). Quality of life: An approach integrating opportunities, human needs, and subjective wellbeing. *Ecological Economics*, 61, 267-276.
- Dalkey, N. C., & et al. (1972). *Studies in Quality of Life*, Washington DC. Lexington.
- Galloway, S. (2005). *Quality of life and well-being: Measuring the benefits of culture and sport*. Centre for Cultural Policy Research, University of Glasgow.
- Ghaffari, Gh., & Amidi, R. (2011). *Quality of life as a measure of social development*. Tehran: Shiraze Publication. (In Persian)
- Gough, I., & Doyal, L. (1991). *A theory of human need*. The Macmillan Press, Basingstoke.
- Gray, R., Soottipong, R., Kramanon, R., & Thapsuwan, S. (2008). The determinants of happiness among Thai people: Some evidence from Chai Nat and Kanchanaburi. *Thammasat Economic*, 26.
- Griffin-Keith, M., & Conley, T. (1996). *Realizing human development strategies*. (G. Khajepour, Trans.). Tehran: Social Security Research Institute. (In Persian)
- Gurin, G., Veroff, J., & Feld, S. (1960). *Americans view of their mental health*. New York: Basic Books.
- Hezarejibi, J., & Safari Shali, R. (2010). The concept of social happiness and its influential factors with a case study of Markazi Province. *Social Development Welfare Planning*, 2(3), 31-72.
- Holder, M. D., Coleman, B., & Wallace, J. M. (2008). *Spirituality, Religiousness, and Happiness in Children Aged 8–12 Years*.
- Jafarvand, F., & Fathi, S. (2015). Analysis of the relationship between social capital and happiness in student life (case study: Tehran Science and Research University students). *Iranian Journal of Social Development Studies*, 7(3), 81-95. (In Persian)
- Kajbaf, M. B., Aghaei, A., & Mahmoudi, E. (2011). The effect of happiness training on the quality of life of couples referring to counseling centers in Kashan city. *Family Studies Quarterly*, 7(25), 69-81. (In Persian)
- Khajehnouri, B., Parnian, L., & Hemmat, S. (2014). The relationship between social capital, cultural capital, and social identity (case study: Bandar Abbas youth). *National Studies Quarterly*, 15(1), 95-120. (In Persian)
- Khajehnouri, B., Riyahi, Z., & Masavat, S. I. (2011). The relationship between religiosity and quality of life among youth. *Cultural-Communications Studies (Formerly Cultural Research Newsletter)*, 12(14), 128-157. (In Persian)

- Khoshfar, Gh., Janalizadeh, H., Akbarzadeh, F., & Dehghani, H. (2013). The impact of social capital on the happiness of youth in Babolser. *Social Welfare Quarterly*, 13(51), 283-313. (In Persian)
- Lyubomirsky, S., Sheldon, K. M., & Schkade, D. (2005). Pursuing happiness: the architecture of sustainable change. *Review of General Psychology*, 9(2), 111-131.
- Massaeli, N., Khirabadi, G., Afshar, H., Marami, M. R., Daghighzadeh, H., & Rouhafza, H. R. (2013). The relationship between quality of life and symptom severity in patients with irritable bowel syndrome. *Behavioral Sciences Research*, 11(1), 39-45. (In Persian)
- Mayers, D. (2000). The friends and faith of happy people. *American Psychologist*, 55, 56-57.
- Mojoyinola, J. K. (2002). A survey of education and socio-economic factors as determinants of happy living in Oyo state, Nigeria. Unpublished research project, University of Ibadan, Nigeria.
- Parvin, S., Davoudi, M., & Mohammadi, F. (2012). Sociological factors contributing to emotional divorce among families in Tehran. *Women and Family Cultural-Social Council*, 56, 120-153. (In Persian)
- Rabani, A., Rabani, R., & Ganji, M. (2011). A sociological approach to the feeling of happiness among household heads in Isfahan. *Iranian Social Issues*, 2(1), 52-40. (In Persian)
- Roslan, A., Russayani, I., & Nor Azam, A. (2010). The relationship between social capital and quality of life among rural households in Terengganu, Malaysia. *International Journal of Sustainable Development*, 1(5), 99-106.
- Salimi, A., & Davari, M. (2001). *Sociology of street children*. Qom: Hawzeh and University Research Institute. (In Persian)
- Stewart, F. (1996). *Basic needs, capability and human development*. Oxford: Oxford University Press.
- UNDP. (1990). *Human Development Report*. Oxford: Oxford University Press.
- Zandi, S. (2003). A comparative study of quality of life in depressed individuals and healthy controls. (Master's thesis, Isfahan University of Medical Sciences). (In Persian)

The role of social capital and quality of life on happiness and preventing family breakdown

Batoul. Hassanzadeh Morosi¹, Mehrdad. Navabakhsh^{2*} & Abdolreza. Adhami³

Abstract

Aim: The research was conducted with the analytical purpose of the relationship between social capital and quality of life with happiness and the role of social capital in preventing family breakdown. **Method:** The current research is a survey method. The statistical population is the population of 20 years and older in Kerman. According to Cochran's formula, the selection of the research sample is equal to 400 people. Research tools for data collection include World Health Organization Quality of Life Questionnaire (1989), Oxford Happiness Questionnaire (1989) and Social Capital Questionnaire (Putnam 1993). The theoretical framework of the research is associated with the integration of the human development approach based on the description of Griffin and McKinley and the theories of Putnam, Coleman, Stone, Harper, Fukuyama regarding social capital. **Results:** The research results indicate that the relationship between quality of life and happiness is not significant, but social capital has a direct and positive effect on happiness, which is equal to: 0.155. With the increase of social capital, the level of happiness of people also increases. This relationship is a very strong relationship. **Conclusion:** All people want to be happy, but the structures of a society cause that sometimes their happiness is combined with despair and disappointment. People like Fukuyama have a direct reference to the relationship between the incidence of social problems and social capital. According to Fukuyama, the incidence of issues such as family breakdown and suicide and the like is a sign of the lack of social capital in people involved in these issues.

Keywords: Social capital, happiness, family breakdown, quality of life.

---

1. PhD student, Department of Sociology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. ***Corresponding author:** Professor of Sociology Department, Tehran Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
Email: mehrdad_navabakhsh@yahoo.com

3. Associate Professor, Department of Sociology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran